

JUDr. Viera Hanuláková
riaditeľka úradu Slovenskej komory architektov

Protimonopolný úrad SR je v otázkach zavádzania honorárových poriadkov zo strany profesijných združení nekompromisný

V apríli tohto roku sa uskutočnilo pracovné rokovanie vedení SKA, SKSI a Protimonopolného úradu SR ku otázkam honorárových poriadkov (cenníkov) profesijných združení určujúcich minimálne či maximálne ceny prác. Rokovania sa zúčastnili predseda SKA Ing.arch. Juraj Šujan, predseda SKSI Prof. Ing. Dušan Majdúch, PhD., podpredseda SKSI Doc. Dr.-Ing. Vladimír Benko, PhD. a predsedníčka Protimonopolného úradu Slovenskej republiky Ing. Danica Paroulková s tímom svojich spolupracovníkov. O výsledkoch rokovania informoval predseda komory v rámci svojho vystúpenia na valnom zhromaždení v máji tohto roku, ako aj v správe o činnosti predstavenstva, ktorá bola publikovaná v minulom čísle Informácií a je prístupná na webstránke komory. Jedným z dohodnutých bodov bolo, že Protimonopolný úrad SR pripraví pre členov oboch komôr workshop, na ktorom vysvetlí svoje postoje.

Problematika honorárových poriadkov, cenníkov, etických kódexov profesijných združení určujúcich minimálne či maximálne ceny či rôzne formy odporúčaní boli teda hlavnými témami workshopu, ktorý Protimonopolný úrad SR zorganizoval dňa 8. júna tohto roku v Bratislave. Predseda našej komory naň priamo, ako aj prostredníctvom regionálnych zástupcov pozval členov, ktorí sa tejto problematike aktívne venujú, resp. sa zaujímali o možnostiach znovuzavedenia honorárového poriadku. Za úrad som sa predmetného workshopu zúčastnila ja a v tomto článku by som chcela priblížiť pre všetkých, ktorých táto problematika zaujíma jeho priebeh a závery.

Hlavným zámerom workshopu bolo priblížiť a vysvetliť zástupcom oboch komôr jednotlivé ustanovenia zákona č. 136/2001 Z.z o hospodárskej súťaži s dôrazom na podrobné definovanie dohôd obmedzujúcich súťaž a aktivity profesijných združení, ktorých konaním by mohlo dôjsť k porušeniu súťažného práva a prediskutovať s nimi prístup Protimonopolného úradu SR k problematike profesijných združení a regulácie ich interných smerníc.

Riaditeľ odboru dohôd obmedzujúcich súťaž Ing. Ján Šufliarsky sa vo svojom príspevku venoval definovaniu dohôd obmedzujúcich súťaž so zameraním na riziká v oblasti poskytovania profesijných služieb. Ako uviedol, v zmysle poslednej novely zákona o hospodárskej súťaži sa definícia takýchto súťaže obmedzujúcich dohôd rozšírila aj o rozhodnutia združení podnikateľov vo forme právnych aktov alebo odporúčaní priemyselných zväzov či profesijných organizácií. Na základe vyššie uvedeného sa preto dohody o cene vo forme cenníkov, honorárových poriadkov či odporúčaní vydaných orgánmi profesijných združení považujú za dohody obmedzujúce súťaž, ktoré zákon zakazuje.

Ing. Ján Šufliarsky ďalej uviedol, že pevné stanovovanie minimálnych cien má za cieľ obmedzovanie súťaže a preto je automaticky zakázané bez ohľadu nato, či ich dodržiavanie členmi združení je alebo nie je profesijným združením sankcionované. Aj odporúčanie maximálnych cien za poskytované služby môže mať za následok obmedzenie súťaže a v týchto prípadoch úrad zisťuje dopad na úroveň cien na trhu. Ak je dopad rovnaký ako pri

pevných resp. minimálnych cenách, čiže pre subjekty na trhu predstavujú základ pre cenotvorbu, sú rovnako zakázané. Zámerom eliminácie akýchkoľvek dohôd o cene profesijnými združeniami je, aby každý subjekt - súťažiteľ na danom trhu si ceny za svoje služby stanovoval nezávisle.

Medzi ďalšie aktivity profesijných združení z hľadiska možného porušenia súťažného práva Ing. Ján Šufliarsky uviedol dohody o rozdelení trhu, v rámci ktorých profesijné združenia zavádzali pre svojich členov povinnosť poskytovať svoje služby len na vymedzenom území či formy obmedzení, ktorých následkom bolo zníženie intenzity súťaže na trhu, čo spôsobilo bariéru vstupu na trh. Medzi iné obmedzenia profesijných združení sa tiež zaraďuje vyžadovanie nadmerných kvalifikačných požiadaviek či stanovovanie počtu a hustoty prevádzok na trhu.

JUDr. Zuzana Šabová, riaditeľka odboru pre druhostupňové konanie Protimonopolného úradu SR, sa v svojom príspevku snažila vysvetliť vzťah medzi reguláciou profesných služieb, verejným záujmom a súťažným právom. Ako uviedla, profesie vyžadujúce špeciálne vzdelanie a prax musia byť do určitej miery regulované a regulácia v prospech spotrebiteľa je potrebná. Avšak nadmerná regulácia znižuje súťaž medzi poskytovateľmi- tlak na znižovanie nákladov, cien, redukcia kvality či inovácie je v konečnom dôsledku v neprospech spotrebiteľa. Regulačné pravidlá musia byť objektívne nevyhnutné na dosiahnutie jasne formulovaného a legitímneho cieľa vo verejnom záujme.

Ako uviedla na základe zhodnotenia existujúcich obmedzení v profesných službách v členských štátoch (advokáti, účtovníci a daňoví poradcovia, stavební inžinieri, architekti, farmaceuti), EK vyzvala členské štáty na odstránenie nadmernej regulácie a za jednu z krajín s vysokým stupňom regulácie bola označená aj Slovenská republika. JUDr. Šabová preto zdôraznila, že nie je snahou ani ambíciou na národnej úrovni prijať akékoľvek nové všeobecne záväzné ustanovenie, ktorého zámerom by bolo stanovovať ceny v profesných službách.

Vybraným prípadom dohôd obmedzujúcich súťaž v oblasti profesijných služieb z európskej judikatúry ako aj rozhodovacej praxe úradu sa venoval v svojom príspevku aj tretí zástupca Protimonopolného úradu SR Ing. Ondrej Blažo. Podrobne analyzoval konania profesijných združení, ktoré Európska komisia vyhodnotila ako aktivity v rozpore so súťažným právom a udelila združeniam pokuty podľa závažnosti porušenia a spôsobených škôd.

Jedným z názorných príkladov bol prípad Belgickej komory architektov (rozhodnutie COMP/38.549 z 24. 6. 2004), ktorá vydala etický štandard, stanovujúci minimálne odmeny v jednotlivých kategóriách. Napriek skutočnosti, že etický štandard nebol záväzný v rámci interných predpisov komory, Európska komisia vo svojich záveroch uviedla, že takéto odporúčanie profesijného združenia bolo spôsobilé zjednotiť tarify dotknutých podnikateľov bez ohľadu na ich náklady. V záveroch sa ďalej uvádza, že odmena vypočítaná ako percentuálny podiel z hodnoty stavby vytvára akési umelé spojenie medzi nákladmi na stavbu a architektovou odmenou. Podľa EK takéto odporúčania na výpočet odmeny demotivujú architektov, aby pracovali efektívnym spôsobom, znižovali ceny, zvyšovali kvalitu a inovácie. EK zároveň upozornila na neprípustnosť požiadavky belgickej komory architektov, ktorá požadovala od svojich členov, aby sa vyvarovali súťažiam a obstarávaniam, pri ktorých mali súťažiť v cenách. Za protisúťažné konanie Belgickej komory architektov jej bola udelená

pokuta vo výške 4,5 mil. €, ktorá ale následne bola mimoriadne znížená na „symbolickú“ sumu 100 000 €.

Z prípadov, ktoré riešil Protimonopolný úrad SR bol prezentovaný prípad Slovenskej komory geodetov a kartografov, ktorá vydala cenník odporúčaných cien geodetických a kartografických prác. Úrad v tomto prípade konštatoval, že nie je rozhodujúce či ceny sú charakterizované ako odporúčacie, pretože schválenie cenníka odráža snahu komory uľahčiť koordináciu členov komory pri stanovovaní cien geodetických a kartografických prác. Úrad ďalej konštatoval, že prijatie cenníka malo za cieľ obmedzenie súťaže, a preto nie je rozhodujúce do akej miery bol cenník aplikovaný v praxi. Napriek tejto skutočnosti sa úrad zaoberal aj touto oblasťou a zistil, že komora monitorovala dodržiavanie cenníka a z dôvodu jej nedodržania viedla voči svojim členom aj niekoľko disciplinárnych konaní. Protimonopolný úrad SR udelil komore geodetov a kartografov pokutu vo výške 50 000 Sk.

Podobný bol aj prípad asociácie realitných maklérov, ktorá vo svojom etickom a profesijnom kódexe určila svojim členom výšku obvyklej provízie za realitnú činnosť a jej nedodržanie kvalifikovala v disciplinárnom poriadku ako disciplinárne previnenie. Protimonopolný úrad udelil asociácii pokutu vo výške 900 €.

Záver workshopu bol venovaný diskusii. Zo strany viacerých diskutujúcich zaznela potreba prijatia honorárového poriadku vo forme všeobecne záväzného predpisu, táto požiadavka sa však na základe výzvy Európskej komisie vo vzťahu k už vysokému stupňu regulácie na Slovensku javila zástupcom Protimonopolného úradu ako vysoko nepravdepodobná. Ako uviedli, tento postup by neodporúčali a takúto legislatívnu iniciatívu by nepodporili. Architektov a stavebných inžinierov následne zaujímalo, aká forma usmernenia ohľadom výpočtu cien by nebola zo strany úradu považovaná za dohodu obmedzujúcu súťaž. Potreba indikatívneho výpočtu odmeny za profesné služby bola zdôvodňovaná ako častá požiadavka investorov.

Z reakcií zástupcov úradu vyplynulo, že profesijné združenia nesmú vydávať cenníky či honorárové poriadky a uvádzanie cien za profesné služby je možné len ako prehľad cien obvyklých na trhu či uvádzanie histórie cien za profesné služby za určité obdobie, ktorých dodržiavanie ale v žiadnom prípade nesmie byť akýmkoľvek spôsobom monitorované či sankcionované zo strany komôr.

Zástupca Slovenskej komory stavebných inžinierov navrhol, aby spôsob výpočtu honorárov ako všeobecne aplikovateľného dokumentu mohla spracovať napríklad Slovenská akadémia vied v spolupráci s fakultou architektúry a stavebnými fakultami a oboma profesijnými komorami. Takýto dokument, by slúžil pre investorov súkromných ako aj verejných s cieľom poskytnúť obraz výpočtu štandardných cien za profesijné služby. Zástupcovia Protimonopolného úradu SR tento prístup nespochybnili. Na záver podujatia ocenili predstavitelia oboch komôr prístup zo strany Protimonopolného úradu SR, ktorý prisľúbil ďalšie konzultácie k prípadným postupom oboch komôr s cieľom preventívne eliminovať protisúťažné konanie a neželané sankcie.

Z diskusie ale jasne vyplynulo, že snaha o znovuzavedenie honorárového poriadku vo forme všeobecne záväzného predpisu je vzhľadom na jasný postoj Európskej komisie nereálna, keďže EK robí kroky na zrušenie cenníkov či honorárových poriadkov v krajinách EÚ, kde boli v minulosti takto prijaté. Zástupcovia protimonopolného úradu opätovne zdôraznili, že aj zverejňovanie cenníkov za poskytované služby hoci len formou odporúčaní zo strany profesijných organizácií by mohlo byť kvalifikované ako protisúťažné konanie. V závere som ako riaditeľka úradu SKA ubezpečila prítomných, že vzhľadom na legislatívne

prostredie a naše záväzky ako členského štátu EÚ, SKA ani nemá ambíciu zavádzať cenníky pre svojich členov, lebo je zrejmé že daný postup by mal za následok postih vo forme uloženia pokuty zo strany protimonopolného úradu. Ocenila som však proaktívny prístup protimonopolného úradu a možnosť vzájomných konzultácií pri ďalších aktivitách komory s cieľom predísť akýmkoľvek formám, ktoré by mohli mať charakter protisúťažného konania.